

**EMLÉKKÖNYV
A
MAGYAR BAUXITBÁNYÁSZATRÓL**

**Szerkesztette:
Varga József**

1920. április 17 a halimbai zártkutatmány bejelentése

Zalatnay Stürmer József

(1876 – 1939)

T a r t a l o m j e g y z é k

Szerkesztői előszó	7
A bihari bauxit megismerése és bányászata	11
A hazai bauxitok felfedezése és kutatása	23
A bányatervezés 36 éve az ALUTERV-ben	47
Fejérmegyei bauxitbányák rövid története	61
A Bakony-hegység bauxitbányái	89
A Nyirád-bányák aktiv vízvédelme	117
A bauxitbányászat társadalmi, gazdasági hatásai	129
A MT 1989.04.20-i döntés előzményei és hatásai	147
Privatizáció után	155
A hazai bauxitbányászat napjainkban	161
Egyetemi kutatások	169
A bauxitbányászatban megkezdett fizioergonómia mérések. Fizioergonómia – egészség prevenció	189
Kitüntetettek	217
Emlékezzünk az elhunytainkra	221

Előszó

A bauxit felfedezése világméretűekben is a XIX. század közepére tehető a francia Berthier nevéhez (1821) és Le Baux településhez (1861) kapcsolva. A bauxit termelése Franciaországban a század utolsó évtizedében a timföldgyártás és alumíniumkohászat technológiájának kidolgozási és megvalósítási éveivel összefüggésben vette kezdetét.

100 éve, hogy Magyarországon felfedezték a bauxitot. 1920 január 10.-én Balás Jenő bejelentette a Budapesti Bányakapitányságon a gánti, majd 1920 április 17-én Zalatnay Stürmer József a halimbai zártkutatómárait. A bauxittermelés – a történelmi Magyarországon 1914 évben Erdélyben, majd az 1926 évben Gánton kezdődött és - az alumínium kedvező tulajdonságain alapuló intenzív fejlődés hatásaként - 1936-ban elérte az 500 000 tonnát, a világ második bauxittermelő országa lettünk.

Az emlékkönyv kiadás célja, hogy visszatekintsünk és emléket állítsunk a hazai bauxitkutatásnak és bauxitbányászatnak és megörökítsük az utókor, az ország, a települések, a műszaki fejlődés, a gazdaság, a tudomány – de általánosságban az emberiség számára gyakorolt hatásait és erőt merítsünk belőle a jövőre. Széchenyi szavaival élve „az élet csak úgy érthető, ha visszatekintünk és csak úgy élhető, ha előre nézünk”.

A hazai bauxit-előfordulás és termelés jellemzően három területhez, a Vértes-hegység (Gánt) és Észak-Bakony (Iszkaszentgyörgy, Fenyőfő) valamint a Dél-Bakony (Nyirád-Halimba) kapcsolódott. A hazai timföldgyártás megkezdéséig (1934, Mosonmagyaróvár) a bauxit német exportra került.

1926 – 2013 évek között kitermeltünk 111 millió tonna bauxitot, az 1970 - 89 közötti években a 3 millió tonna/év termeléssel a világ első tíz országa közé tartoztunk. Az ALUTRÖSZT az ország első három deviza kitermelőjének egyike lett.

A könyv 12 fejezetet tartalmaz, az egyes fejezetekben megkíséreljük bemutatni a bauxitbányászat szakterületenkénti (bauxitkutatás, bauxittermelés, gazdasági hatások, tudományos kutatások), földrajzi területenkénti, szervezeti, a bauxit előfordulások eltéréseiből következő jellegzetességeit, műszaki-fejlesztési és gazdasági eredményeit.

A Malomvölgyben, Halimbán, Taliándörögdön, Nyirádon és Tapolcán megalkotott emlékhelyek felhívják a figyelmünket arra, hogy jusson eszünkbe a múltunk.

Köszönet illeti az egyes fejezetek szerzőit, akik vállalták, hogy szakmai tapasztalataik, a bauxitos-szakma iránti elkötelezettségük alapján hozzájárulnak az utókor számára valóban már csak emlék hazai bauxitbányászat történetének megőrzéséhez.

A szerkesztő ajánlja az olvasóknak a könyv átlapozását, az átélt közös tevékenység felidézésével **legyünk büszkék arra, hogy részesei lehettünk a hazai bauxitbányászat, a magyar alumíniumipar eredményes tevékenységének** A több mint 111 Mt bauxit kitermelésével országunk fejlődését szolgáltuk.

Az emlékeinket nem szabad elfelejteni.

2020.január

Dr. Varga József